

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2016

INFORMATOR

Gdzie Duch *spotyka się z przestrzenią*

Świątynie | Arcydzieła | Pomniki
10—11 i 17—18.09.2016

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

MINISTERSTWO
KULTURY
I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Europejskie Dni Dziedzictwa
Wspólne działanie Rady Europy i Komisji Europejskiej

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2016
GDZIE DUCH SPOTYKA SIĘ Z PRZESTRZENIĄ
ŚWIĄTYNIE, ARCYDZIEŁA, POMNIKI

Informator opracowany przez
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury
w Bydgoszczy
pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz
tel. 52 585 15 01-03
e-mail: sekretariat@kpck.pl
www.kpck.pl

Na okładce: Na okładce: Figura MB z Dzieciątkiem
z Sanktuarium Matki Bożej Królowej Miłości
i Pokoju Pani Kujaw w Markowicach, fot. Maciej Eich
Opracowanie graficzne, projekt okładki: Bartosz Pawlonka
Opracowanie tekstów: Agnieszka Wysocka
Fotografie: materiały organizatorów i koordynatora

Patronat honorowy:
Piotr Całbecki
Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego

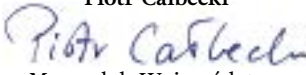

Stały element naszego polskiego krajobrazu. Świątynie. Duże, małe, te sprzed wieków i te nowe. Mimo ogromnej ilości wojennych zawieruch przetrwały. Teraz w większości są w niezłej kondycji dzięki zabiegom księży jak i wiernych, którzy przeznaczają pieniądze na utrzymanie kościołów. W wielu przypadkach dla przywrócenia świetności, dla ratowania wiekowych budowli nieodzowna była pomoc władz samorządowych i państwowych. Kościoły to oczywiście miejsce sakralnych obrządków, miejsce modlitewnych spotkań, ale i świadectwo sztuki architektów, budowniczych, którzy w kształcie świątyń zamknęli w mistrzowski sposób miejsca spotkania ducha z materią. Każdy odwiedzający kościół – miejsce *gdzie duch spotyka się z przestrzenią*, odczuwa przecież przedziwny nastrój i nawet w naszym zagonionym czasie odnajduje chwilę na refleksję, na modlitwę.

Z przesłaniem twórców zaklętym w rozmaitego typu arcydzieła – i te architektoniczne, i te malarskie czy rzeźbiarskie, i te wykonane przez ludowych twórców – mamy dzisiaj okazję i możliwość obcowania bez ograniczeń. W muzeach, świątyniach, na wystawach. Takie bowiem stworzyliśmy przy udziale samorządów ku temu warunki. Te arcydzieła to nasz wkład w europejską kulturę, to nasze dziedzictwo, z którego korzystamy jak najszerzej.

Nasze dziedzictwo to także pomniki. Z jednej strony są wyrazem wdzięczności, a i pamięci wobec osób, które w rozmaity sposób zasłużyły się dla kraju, dla tych, którzy już odeszli, ale i dla nas, także tu i teraz żyjących. Upamiętniają również historyczne, ważne wydarzenia. Z drugiej strony pomniki to także w większości przypadków dzieła sztuki, wobec których także z tego powodu nie powinniśmy przechodzić obojętnie.

Sobie, przyjaciółom, potomnym (Sibi, amicitiae et posteris) – taki napis wieniec portalu pałacu w Lubostroniu. Dzieła, z którymi będziemy mieli okazję obcować podczas tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa, powstawały dzięki takiemu właśnie przesłaniu.

Piotr Całbecki

Marszałek Województwa

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2016

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego *Hereditas Saeculorum*

Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest prestiżową nagrodą w konkursie Dziedzictwo Wieków. W 2016 zostanie wręczony po raz piąty. Ma on promować najważniejsze i najlepiej przeprowadzone prace konserwatorskie i restauratorskie na terenie Kujaw i Pomorza, wyróżniać zarządców obiektów zabytkowych, wykonawców prac (I kategoria) oraz zasłużone dla opieki nad zabytkami osoby i instytucje (II kategoria). Wnioski konkursowe mogą składać właściciele, posiadacze i zarządcy obiektów zabytkowych, stowarzyszenia działające na polu ochrony zabytków oraz służby konserwatorskie. Celem konkursu jest między innymi:

- wyróżnienie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych cechujących się wysoką jakością, prawidłowością działań przy zabytku, szczególną dbałością o kompleksowe przywrócenie świetności, utrwalenie nieprzemijających wartości
- promocją dobrych praktyk przy realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich przy zabytku
- uhonorowanie i wyróżnienie wzorowych inwestorów – gospodarzy zabytków i wykonawców prac
- wyróżnienie szczególnych osiągnięć w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami

Kapituła powołana przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego analizuje

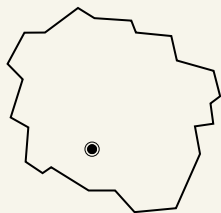
wnioski i wskazuje najlepsze. Zasiadają w niej osoby posiadające duże doświadczenie w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami.

Uroczystość wręczenia medali laureatom odbywa się każdego roku, we wrześniu, podczas wojewódzkiej inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa.

10 września, godz. 11

Inauguracja Wojewódzkich Obchodów EDD.
Sanktuarium Matki Bożej Królowej Miłości
i Pokoju Pani Kujaw w Markowicach

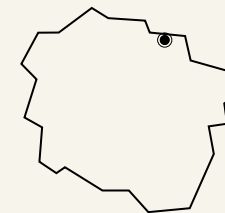

Nawiązując do tegorocznego hasła *Gdzie duch spotyka się z przestrzenią. Świątynie, arcydzieła, pomniki uroczystość rozpoczęcia Europejskich Dni Dziedzictwa 2016* zaplanowano w Sanktuarium Matki Bożej Królowej Miłości i Pokoju Pani Kujaw w Markowicach. To niezwykle urokliwie położony barokowy klasztor. Historia tego miejsca rozpoczęła się w 1630 roku, kiedy XV-wieczną figurę Matki Bożej z Dzieciątkiem przywiozły w te strony strzeleńskie norbertanki i ich spowiednik ksiądz Michał Widzyński. Uciekając przed epidemią cholery schronili się we dworze Zofii i Andrzeja Bardzkich w Markowicach. W tym czasie ich córka Marianna była ciężko chora. Jej rodzice złożyli przed figurą obietnicę, że jeśli córka wróci do zdrowia, wybudują w Markowicach kościół ku Jej czci. Panna Bardzka wyzdrowiała, a wieść o tym niezwykłym wydarzeniu obiegła okolicę. Do dziś miejsce to jest chętnie odwiedzane przez mieszkańców Kujaw i Pałuk oraz przez pątników z całej Polski. W kompleksie klasztornym, w dawnych celach zakonnych, od 2014 roku mieści się Muzeum Markowickiego Sanktuarium, które gromadzi pamiątki, fotografie, paramenty i szaty liturgiczne. Jasna sylweta klasztoru otoczona zielenią parku będzie miejscem, gdzie rozpocznie się wrześniowe święto zabytków w naszym województwie.

Podczas uroczystości usłyszymy okolicznościowy koncert, zostaną wręczone medale Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Hereditas Saeculorum, nagrody-wyróżnienia w konkursie *Dziedzictwo Wieków*. Odbędą się również finały konkursów *Zabytki naszego regionu* i II Ogólnopolskiego konkursu fotograficznego *Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle*. Będzie można zwiedzić Muzeum Markowickiego Sanktuarium oraz zobaczyć pokonkursowe wystawy.

4 września, godz. 15

W wrześniowe niedziele na placu przed dworkiem w Annowie odbywają się od kilku lat rekonstrukcje działań wojennych. Nie przypadkowo odbywają się one w Annowie – to tutaj podczas II wojny światowej, w pierwszych dniach września, polscy żołnierze toczyli zacięty

bój z napierającymi oddziałami XXI Korpusu Niemieckiego. Organizatorzy podkreślają, że ważne jest dla nich, żeby przypominać kolejnym pokoleniom o historii, o wojennej poźdź. Nasza pamięć to rzecz bardzo ważna, dodają. W 2013 roku odsłonięto w kościele w Grucie tablicę pamiątkową ku pamięci żołnierzy poległych w bitwie pod Mełnem.

Historyczne wydarzenie przyciąga co roku do malowniczo położonej miejscowości Annowo kilkaset osób. W tym roku grupa rekonstrukcyjna wspólnie z mieszkańcami Annowa i okolic przedstawi w parku dworskim kolejną lekcję historii, tym razem pod hasłem: *Wojenny epizod żołnierzy wykłetych*.

ANNOWO

SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ
KRÓLOWEJ MIŁOŚCI I POKOJU
PANI KIJAW W MARKOWICACH

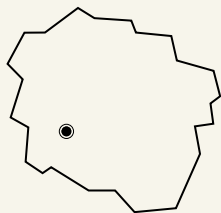
KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM KULTURY
W BYDGOSZCZY

Organizatorzy:
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pl. Teatralny 2, 87-100 Toruń, www.kujawsko-pomorskie.pl
Sanktuarium Matki Bożej, Królowej Miłości i Pokoju, Pani Kujaw, Markowice 5, 88-320 Strzelno, www.markowice.eu
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, www.kpkc.pl

Organizatorzy:
Gmina Gruta, Gruta 244, 86-330 Mełno, tel. 56 468 31 21, gruta@gruta.pl, www.gruta.pl
Gminne Centrum Kultury w Grucie, Gruta 95, 86-330 Mełno, www.gckgruta.pl

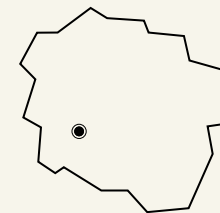
24 września, godz. 15

Widowisko historyczne planowane w Barcinie będzie tym razem nawiązywało do 1050 lecia Chrztu Polski. Legendarne dzieje Barcina związane są z wędrówką przez te tereny św. Wojciecha. 24 września na placu przed kościołem pw. Św. Jakuba Większego o godzinie 15.00 rozpocznie się widowisko *Mesco Dux Polonie Baptizatur* (*Mieszko książę Polski ochrzcił się*). Będzie ono nawiązywać do 966 roku i wydarzenia, które wprowadziło państwo Polan w orbitę ówczesnych europejskich państw chrześcijańskich. Jak zapowiadają pomysłodawcy, głównym elementem inscenizacji będzie obrzęd chrztu Mieszka I oraz jego drużyny.

16–17 września

We wrześniu i Wodna Drużyna Harcerska z Barcina obchodzić będzie uroczystie 100 lecie swojego istnienia. To tak zwana drużyna specjalistyczna, zajmuje się przede wszystkim żeglarstwem. O chlubnych tradycjach przypomina sztandar Pierwszej Drużyny Skautowej im. Adama Mickiewicza z 1916 roku. Harcerze zapraszają na dwa dni atrakcji.

Program obchodów:

16 września: zlot drużyn hufcowych / sadzenie drzew na 100-lecie / terenowa gra harcerska/ognisko pokoleń

17 września: apel poranny/msza święta z asystą harcerską / przemarsz ulicami miasta w asyście orkiestry Związku Harcerstwa Polskiego / uroczysty apel / odsłonięcie pamiątkowego obelisku / koncert drużyny / zwiedzanie wystawy okolicznościowej /wspólna grochówka / koncert orkiestry ZHP

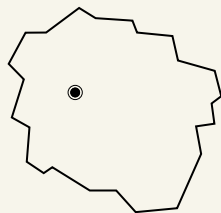
Organizator:
Towarzystwo Miłośników Miasta i Gminy Barcin, ul. Mogileńska 3, 88-190 Barcin, tel. 52 383 23 27, www.tmmigb.org
Współorganizatorzy:
Miejski Dom Kultury w Barcinie, ul. Mogileńska 3, 88-190 Barcin, tel. 52 383 23 27, kulturabarcin@o2.pl, www.mdkbarcin.com.pl
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Barcin, ul. LWP 4 A, 88-190 Barcin, tel. 52 383 21 66, www.biblioteka.barcin.com.pl

Organizatorzy:
1 Wodna Drużyna Harcerska z Barcina, ul. Wyzwolenia, 88-190 Barcin
Chorągiew Kujawsko-Pomorska ZHP, Hufiec ZHP „PAŁUKI”, Smerzyn 62, 89-210 Łabiszyn

14 września, godz. 18

Wystawa – Zapomniane i mało znane
miejsca kultu w Bydgoszczy

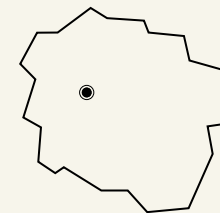

Nawiązując do hasła tegorocznej edycji EDD *Gdzie duch spotyka się z przestrzenią. Świątynie. Arcydzieła. Pomniki*, kuratorzy wystawy – Bogna Derkowska-Kostkowska i Krystian Strauss postanowili przypomnieć historię miejsc kultu istniejących od począt-

ku XIX wieku do wybuchu II wojny światowej i w ten sposób pokazać wycinek *duchowych dziejów Bydgoszczy*. Niektóre z przywołanych obiektów już nie istnieją, niektóre zmieniły swoją dawną funkcję. Wystawa będzie czynna do 14 października (od poniedziałku do piątku).

15–16 września

Zainspirowani hasłem *Gdzie duch spotyka się z przestrzenią – świątynie, arcydzieła, pomniki* zaprosiliśmy naukowców i badaczy z polskich ośrodków akademickich, muzealnych, konserwatorów na konferencję naukową poświęconą miejscu świątyni w przestrzeni miejskiej w XIX i w pierwszej połowie XX wieku. Jakie style panowały? Jakie idee przyświecały takim, a nie innym rozwiązaniom ideowym przy projektowaniu świątyni? Jak zjawiska socjologiczne łączyły się z religią? Obszarem zainteresowań są ziemie polskie. Konferencja odbędzie się w Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Salonie Hoffman w dniach 15–16 września (czwartek/piątek). Otwarcie sesji 15 września o godz. 13.00, w piątek 16 września początek obrad o godz. 10.00. Szczegóły na naszych stronach internetowych.

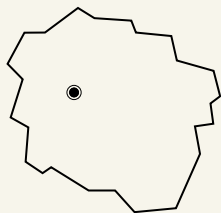
**Patronat honorowy
nad konferencją objęli:**

prof. ndzw. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka, Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa,
Piotr Całbecki Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
Sambor Gawiński, Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków,

Ksiądz Arcybiskup Wojciech Polak, Prymas Polski,
Ksiądz Biskup Jan Tyrawa, Ordynariusz Diecezji Bydgoskiej,
Ksiądz Biskup Wiesław Mering, Ordynariusz Diecezji Włocławskiej,
Ksiądz Biskup Andrzej Suski, Ordynariusz Diecezji Toruńskiej,
Ksiądz Biskup Ryszard Kasyna, Ordynariusz Diecezji Pelplińskiej

10 września

Swięto Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O w Bydgoszczy – Techofest 2016 – to forma uczestnictwa mieszkańców oraz turystów w zachowaniu i celebrowaniu dziedzictwa przemysłowego Bydgoszczy. Tego dnia otwieramy drzwi do poznawania tajemnic i historii, które skrywają wszystkie obiekty znajdujące się na szlaku. TehoFest to pikniki, warsztaty, koncerty, pokazy – nauka poprzez zabawę, możliwość zobaczenia tego, co na co dzień nie jest dostępne. Obiekty na Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O w tym roku to: Spichrze nad Brdą, Exploseum, Muzeum Mydła i Historii Brudu, Introligatornia WiMBP, Fabryka Obrabiarek do Drewna, Dawna Gazownia Miejska, Muzeum Farmacji, Muzeum Fotografii, Warzelnia Piwa, Muzeum Kanału Bydgoskiego, Kanał Bydgoski, Barka „Lemara”, Wieża Ciśnień i Muzeum Wodociągów, Wyspa Młyńska.

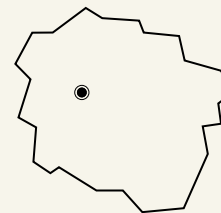

Wśród obiektów na szlaku znajdują się również te, należące do Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego – Spichrze nad Brdą przy ul. Grodzkiej, Exploseum, Europejskie Centrum Pieniądza, Galeria Sztuki Nowoczesnej, Zbiory Archeologiczne. Zwiedzający będą mieli okazję wysłuchać szlakowych opowieści o handlu wodnym na Brdzie, roli zabytkowych już spichlerzy, czy nieistniejącej mennicy. Na najmłodszych czekać będą gry, warsztaty i zabawy, konkursy z nagrodami, gra miejska „Bydgoska warsztatownia”. W Exploseum nie zabraknie pokazów chemicznych, filmowych oraz spotkań z historycznymi postaciami między innymi z Alfredem Noblem.

Uwaga !

Szczegółowy program na stronach:
www.ludzieitechnika.pl,
www.muzeum.bydgoszcz.pl

9–10 września

Ulica Długa, znajdująca się w obszarze staromiejskim należy do najstarszych i najbardziej urokliwych arterii Bydgoszczy. Jej historia sięga XIV wieku, tutaj mieściły się domy mieszczan, browary, warsztaty, składy i wyszynki. Dziś zaprasza do kawiarni, zaprasza do niewielkich galerii, księgarni i sklepów. We wrześniu, na Długej między ulicami Jana Kazimierza i Stefana Batorego odbędzie się między innymi inscenizacja nawiązująca do historii ulicy, uzupełniona plenerową wystawą, będzie można wyszperać oryginalny drobiazg na

jarmarku antyków, posmakować regionalnych potraw, obejrzeć *Długi Pokaz Mody*.

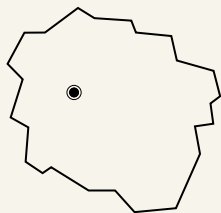

Organizatorzy:
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, ul. Gdańska 4, 85-006 Bydgoszcz, tel. 52 585 99 12, muzeum@muzeum.bydgoszcz.pl
Miejskie Centrum Kultury, ul. Marcinkowskiego 12/14, 85-056 Bydgoszcz, tel. 52 585 99 66, www.mck-bydgoszcz.pl

Organizator:
Bydgoska Lokalna Organizacja Turystyczna „ByLOT”, ul. Długa 43, 85-034 Bydgoszcz, tel. 53 744 44 76, biuro.bylot@gmail.com, www.bylot.pl

17 września godz. 17–21

Parafia Ewangelicko-Augsburska zaprasza z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa do kościoła Zbawiciela przy placu Zbawiciela 1. Na co dzień niedostępny obiekt będzie można zobaczyć.

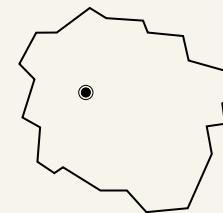
Kościół powstał na miejscu starego cmentarza bocianowskiego. Plac, gdzie dziś stoi świątynia, został specjalnie przeznaczony dla obiektu sakralnego w momencie planowania nowej dzielnicy w 1853 roku. Projektantem świątyni był architekt Heinrich Seeling z Berlina, autor nieistniejącego już Teatru Miejskiego i neogotyckiego ewangelickiego kościoła farnego (obecnie kościoła Jezuitów na pl. Kościeleckich). Projekt kościoła na pl. Zbawiciela datowany jest na 21 marca 1894 roku. W 1897 roku kościół był gotowy.

We wrześniowy wieczór we wnętrzu kościoła wykonany zostanie przez kantora parafii dr Jakuba Kwintala koncert organowy. Usłyszymy dźwięki oryginalnego instrumentu – 25-głosowych organów z 1897 roku zbudowanych przez słynny zakład organmistrzowski Wilhelma Sauera z Frankfurtu nad Odrą. Po koncercie odbędzie się prezentacja multimedialna dotycząca Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (Luterańskiego) w Rzeczypospolitej połączona z wykładem ks. Marka Loskota na temat podstawowych zasad wiary. Kolejnym prelegentem będzie dr Jakub Kwintal, który opowie o *Pieśniach protestanckich w liturgii katolickiej – możliwości przeniesienia oraz stan obecny*.

Organizator:
Parafia Ewangelicko-Augsburska w Bydgoszczy, kościół Zbawiciela, pl. Zbawiciela 1, 85-058 Bydgoszcz, tel. 52 366 95 70, bydgoszcz@luteranie.pl, www.bydgoszcz.luteranie.pl

10 września
18 września

Wyjątkowo atrakcyjnie zapowiadają się propozycje Regionalnego Oddziału PTTK „Szlak Brdy”. Wygodne buty, dobry humor... i w drogę!

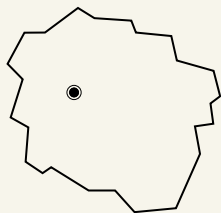
W sobotę 10 września Koło Przewodników Turystycznych ROPTTK „Szlak Brdy” zaprasza z okazji EDD na spacer *Bydgoskie kościoły różnych wyznań*. Spotykamy się o godz. 10.00 przy kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa na pl. Piastowskim, a o 16.15 zwiedzanie cerkwi prawosławnej przy Nowym Rynku 5 / Trybunalska.

A w niedzielę 18 września kolejna wyprawa, tym razem *Fordon po żydowsku*. Zaplanowaliśmy zwiedzanie synagogi (umówione wejście), zobaczymy miejsce po nieistniejącym cmentarzu. Zbiórka na Fordońskim Rynku o godz. 10.

Organizator:
Regionalny Oddział PTTK „Szlak Brdy” w Bydgoszczy, ul. Sienkiewicza 1/1 85-038 Bydgoszcz, szlakbrdy@gmail.pl, www.bydgoszcz.pttk.pl

10–11 września, godz. 10–13

Niecodzienną atrakcję przygotowaliśmy dla chętnych pracownicy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Rzadko pokazywana zabytkowa biblioteka bernardynów bydgoskich uchyli drzwi, a bibliotekarze opowiedzą zwiedzającemu o zgromadzonych tutaj skarbach.

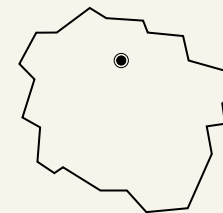
Biblioteka bydgoskiego klasztoru bernardynów jest najstarszym i największym z zachowanych w mieście księgozbiorów, którego początki sięgają schyłku XV wieku. Bezcenna kolekcja składa się z 1374 woluminów, które zawierają 1555 dzieł (w tym 97 inkunabułów, to znaczy najstarszych druków z XV wieku). To chluba i wizytówka Bydgoszczy. Wśród białych kruków odnajdziemy jedyny zachowany na świecie egzemplarz ulotki Hieronima Savonaroli *Reguła dla wszystkich zakonników*, wydanej we Florencji w 1489 roku. Od 1936 roku kolekcja jest wyeksponowana w stylizowanym na wzór średniowiecznego skryptorium pomieszczeniu.

Uwaga!

Zwiedzanie odbywać się będzie w 15-osobowych grupach 10 i 11 września w godzinach: 10.00, 11.00, 12.00 i 13.00, zbiórka w WiMBPwB w portierni budynku przy ul. Długiej 41. Zapisy przyjmują pracownicy Zbiorów Specjalnych WiMBPwB pod telefonem: 52 339 92 02.

10 września, godz. 12

Zwiedzanie kościoła
poddominikańskiego w Chełmnie

Zapraszamy do poznania historii i tajemnic jednego z pięknych kościołów Chełmna. Miasto, które jest od 2005 roku Pomnikiem Historii, zachwyca zespołem staromiejskim, otoczonym średniowiecznymi murami. 10 września 2016 roku o godzinie 12.00 rozpocznie się zwiedzanie poddominikańskiego kościoła Świętych Piotra i Pawła (4 ćw. XIII w. - 3 ćw. XIV w.), przy ul. Wodnej. Przewodnikiem będzie profesor Marek Zieliński z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, historyk i badacz dziejów Chełmna, autor książek o tym mieście.

Uwaga!

Liczba osób ograniczona! Impreza według zapisów, zwiedzanie w 30-osobowej grupie. Zbiórka 10 września 2016 r. (sobota) o godz. 12.00. Zapisy: eddteam@kpck.pl, tel. 52 585 15 01 wew. II6.

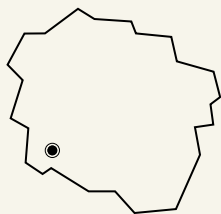
Organizator:
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy im. dr. Witolda Betzy w Bydgoszczy,
ul. Długa 39, 85-034 Bydgoszcz, tel. 52 339 92 25, sekretariat@wimbp.bydgoszcz.pl, www.biblioteka.bydgoszcz.pl

Organizator:
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, tel. 52 585 15 01,
sekretariat@kpck.pl, edd-team@kpck.pl, www.kpck.pl

10 września, godz. 12

Zwiedzanie kościoła pw. św. Mikołaja w Gąsawie

Wchodząc do wnętrza zabytkowej XVII-wiecznej świątyni możemy doznać zachwytu nad pięknem barokowego wy-

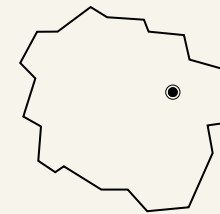

stroju, będącego arcydziełem anonimowych budowniczych i artystów. Tak o drewnianym kościele pw. Św. Mikołaja napisał ks. proboszcz Piotr Gogolewski we wstępie do monografii kościoła w Gąsawie. Wnętrze świątyni wypełniają wyjątkowej wartości dzieła sztuki, które dzięki pracom konserwatorów odzyskały swój pierwotny blask. Złożone ołtarze, ambona, rzeźby, a przede wszystkim unikalne malowidła składają się na oryginalne i jedyne w swoim rodzaju miejsce. Jego historię będzie można poznać zwiedzając kościół z przewodnikiem.

Organizator:
Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Mikołaja w Gąsawie, ul. Żnińska 1, 88-410 Gąsawa

17 września

Wielbiciele zamków będą mieli niepowtarzalną okazję zwiedzić z przewodnikiem zamek Golubski

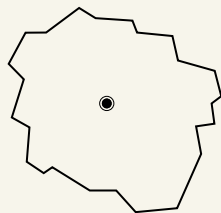
Historia tego miejsca jest fascynująca, zaczyna się na przełomie XIII i XIV wieku, kiedy tutaj, w malowniczo położonym miejscu, Zakon Krzyżacki wznosił swoją siedzibę w stylu gotyckim. Elementy renesansowe, to pamiątka po królowej Annie Wazównie, która na stoku zamkowego wzgórza uprawiała swój ogród. Była to jej prawdziwa pasja. Tajemnice golubskiego zamku odkryją dla zwiedzających przewodnicy, którzy będą czekać na chętnych od 15.00 do 20.00, a każ-

de oprowadzanie zaczynać się będzie o pełnej godzinie (ostatnie wejście o godz. 19.00). Państwa przybycie w gościnne progi zamku uczczone zostanie armatnim wystrzałem!

Organizator:
Oddział PTTK im. Zygmunta Kwiatkowskiego – Zamek Golubski, ul. PTTK 13, 87-400 Golub-Dobrzyń, tel. 56 683 24 55, zamek@zamekgolub.pl

17–18 września

Warto wybrać się w trzeci weekend września do Górska. 17 września (w godzinach 14.00–17.00) odbędzie się III Przegląd Ludowych Zespołów Śpiewających z województwa kujawsko-pomorskiego. Rozśpiewaną imprezę zaplanowano w gościnnych progach Centrum Edukacji Młodzieży przy ul. ks. B. Markiewicza 10. Tego samego dnia między godziną 14.00 a 18.00 będzie można zwiedzić Muzeum Regionalne i Multimedialne przy CEM.

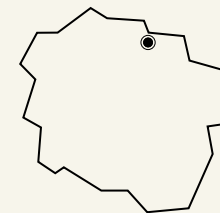
Kolejną propozycją jest zwiedzanie wystawy prac plastycznych uczestników warsztatów organizowanych przez Dom Kultu-

ry w Górsku i CEM w Górsku (17 września o godz. 14.00–18.00 / 18 września o godz. 10.00–15.00).

Organizatorzy:
Centrum Edukacji Młodzieży w Górsku im. Ks. Jerzego Popiełuszki, Górsko, ul. ks. B. Markiewicza 10, 87-134 Żławień Wielka
Dom Kultury w Górsku, ul. Leśna 13/1, 87-134 Żławień Wielka, tel. 56 610 21 28

9 września, godz. 17
16 września, godz. 18
17–18 września, godz. 10–15

Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi przy ul. Wodnej 3/5 we wrześniu zaplanowało w ramach EDD 2016 i z okazji 725-lecia Grudziądza trzy atrakcje: 9 września w ramach Piątku w Gmachu Głównym muzeum ogłoszony zostanie wykład dotyczący najstarszej zachowanej księgi miasta Grudziądza *Księgi czynszowej 1502–1516*, przygotowany przez pracowników Archiwum Państwowego w Toruniu. Będzie to też okazja, do przyjrzenia się tej unikalnej księdze z bliska.

16 września również w Gmachu Głównym muzeum odbędzie się wernisaż wy-

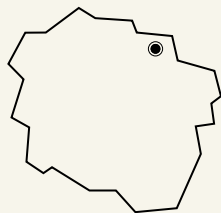

stawy *Miniatura tkacka* ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni. W weekend 17–18 września muzeum zaprasza na bezpłatne zwiedzanie wystaw stałych i czasowych.

Organizator:
Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi, ul. Wodna 3/5, 86-300 Grudziądz, tel. 56 465 90 63,
muzeum@muzeum.grudziadz.pl, www.muzeum.grudziadz.pl

17 września

Przez całą wrześniową sobotę nie zabraknie atrakcji zaplanowanych w Grucie w ramach EDD 2016. Będzie coś dla ducha – msza święta i wystawa fotograficzna oraz coś w przestrzeni – nad jeziorem Dużym zaplanowano konkursy, wspólne ognisko i degustację zupy rybnej. Jak pokazała poprzednia edycja EDD, w Grucie nie można się nudzić i to od samego rana!

Plan imprezy:

6.00 – początek zawodów wędkarskich nad jeziorem Dużym

14.00 – Msza Święta w języku łacińskim, kościół parafialny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Grucie

15.00 – prelekcja o kulcie maryjnym w Zakonie Krzyżackim, kościół parafialny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Grucie

Plaża nad jeziorem Dużym:

16.30–19.00

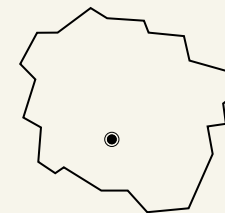
wystawa fotograficzna kapliczek maryjnych z terenu gminy Gruta, połączone z prelekcją przygotowaną przez uczniów z Zespołu Szkół w Grucie, wręczenie przechodniego pucharu dla najlepszego wędkarza w Zawodach o puchar Wójta gminy Gruta

Konkursy dla dzieci i dorosłych

Ognisko z poczęstunkiem (zupa rybna!) i wspólne biesiadowanie

8 września, godz. 18

Biblioteka Miejska im. Jana Kasprowicza zaprasza serdecznie w ramach EDD 2016 na wernisaż wystawy fotograficznej *Architektura drewniana na Kujawach i ziemi mogileńskiej*. Autorką zdjęć jest dr historii sztuki Katarzyna Podczaska, autorka wielu prac dotyczących zabytków Kujaw. Podczas licznych wędrówek po regionie w latach 2008–2016 pani Katarzyna Podczaska zatrzymała w kadrze kościoły, młyny wodne, wiatraki i chałupy. Część z obiektów, które będzie można zobaczyć na wystawie już, niestety, nie istnieje... Na ekspozycję ponad 100 fotografii organizatorzy zapraszają do Saloniku Literacko-Artystycznego biblioteki od 8 do 29 września.

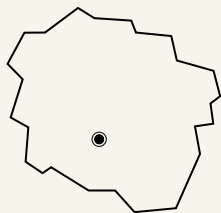

Organizatorzy:
Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Kurelskiego w Grucie, Gruta 69, 86–330 Melno
Stowarzyszenie Gruta
Parafia rzymsko-katolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Grucie
Międzygminne Porozumienie Stowarzyszenie MPS z siedzibą w Okoninie
Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych na Okrągło z siedzibą w Grucie
Gminne Koło Polskiego Koła Wędkarskiego

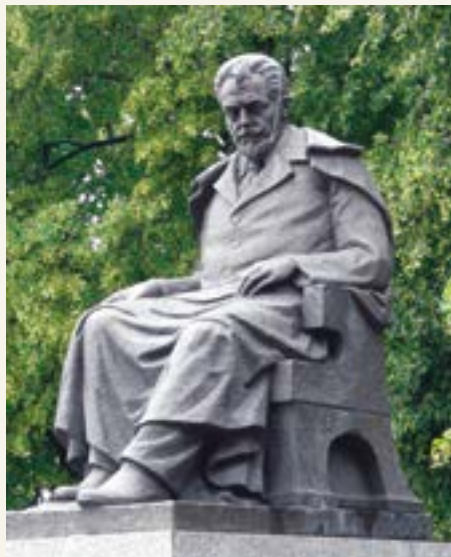

Organizator:
Biblioteka Miejska im. Jana Kasprowicza, ul. Jana Kilińskiego 16, 88–100 Inowrocław, tel. 52 357 36 98,
regionalna@bmino.pl, www.jan-kasprowicz.bmino.pl

10 września, godz. 12
17 września, godz. 17

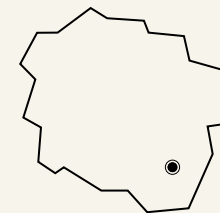
Inowrocławskie Muzeum im. Jana Kasprowicza świętuje w 2016 roku Rok Kasprowiczowski. Pochodzący z Inowrocławia młodopolski poeta, żył w latach 1860–1926. Badacze twórczości podkreślają jak ważna dla jego poezji była fascynacja kujawskim krajobrazem. Część swoich wierszy Kasprowicz napisał stylizowaną gwarą, którą pamiętał z dzieciństwa. 10 września pracownicy muzeum zapraszają na wycieczkę po mieście szlakiem dawnych i współczesnych pomników Jana Kasprowicza. Na trasie spaceru znajdą się również miejsca związane z poetą, między

innymi kościoł pw. Imienia NMP, który poeta przywołał w jednym ze swoich wierszy. Poezji też nie zabraknie – czytane fragmenty będą oryginalnym uzupełnieniem wrześniowej wycieczki. Zbiórka chętnych przed Muzeum im. Jana Kasprowicza o godz. 12.00.

Tydzień później, 17 września zaplanowano otwarcie wystawy *80 lat „Rocznika Kasprowiczowskiego”*, której kuratorem jest Danuta Chadrysiak. Uzupełni go wykład *Losy pomników Jana Kasprowicza w Inowrocławiu*, przygotowany przez Janinę Sikorską i Rafała Kubiaka.

17 września, godz. 10.30

W ramach EDD 2016 Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Kruszyńcu rusza z przewodnikiem w drogę śladami Fryderyka Chopina, do Szafarni. Latem 1824 r. Fryderyk Chopin spędzał tutaj wakacje w majątku rodziny Dziewanowskich w Szafarni. U rodziców jego szkolnego przyjaciela, Dominika. W tej pięknie położonej posiadłości na Ziemi Dobrzyńskiej Chopin przebywał aż do września. Były to prawdziwe sielskie wakacje. Oprócz dużej ilości wolnego czasu spędzanego na zabawach z Domusiem, licznych spacerów i wycieczek po okolicach, Fryderykowi starczało również czasu na grę na fortepianie, ku radości gospodarzy. Szczegóły pobytu w Szafarni, a co najcenniejsze, same wrażenia przyszłego wirtuoza z tych beztrudnych dni udokumentowane są dzięki obszernym, niezwykle drobiazgowym, pełnym anegdot i trafnych spostrzeżeń relacjom z pobytu na Ziemi Dobrzyńskiej, zawartym w redagowanym w czasie wakacji w Szafarni zabawnym „Kuryerze Szafarnym”. Obecnie w Dworcu Dziewanowskich mieści się Ośrodek Chopinowski Szafarnia.

Szczegóły wycieczki:

10.30 wyjazd do Szafarni

12.00 zwiedzanie Ośrodka Chopinowskiego Szafarnia, odpoczynek w zabytkowym parku. Podczas pobytu w Szafarni zaplanowano koncert, prezentację filmu o słynnym kompozytorze, a wycieczka została zaplanowana tak, aby zobaczyć najpiękniejsze miejsca związane z Fryderykiem Chopinem.

Uwaga! Ilość miejsc ograniczona, chętnych na wycieczkę prosimy o kontakt z organizatorem.

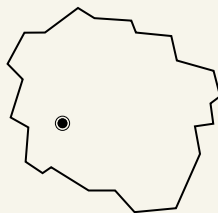

Organizator:
Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu, ul. Solankowa 33, 88-100 Inowrocław, tel. 52 357 58 73, solankowa33@wp.pl

Organizator:
Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Kruszyńcu, ul. Szkolna 9, 87-853 Kruszyń, tel. 53 320 47 48, gok@gmina.wloclawek.pl

18 września, godz. 17

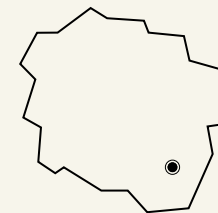

Nie sposób wyobrazić sobie Europejskich Dni Dziedzictwa w regionie kujawsko-pomorskim bez wycieczki do Lubostronia. W tym roku znów czekają na nas atrakcje – wystawie pamiątek po rodzinie Skórzewskich, dawnych właścicielach pałacu w Lubostroni towarzyszyć będzie prelekcja dr Agnieszki Wysockiej *Symbolika elementów architektonicznych pałacu w Lubostroni*. Imprezę zakończy recital fortepianowy w wykonaniu Michała Szymanowskiego, w sali rotundowej.

Organizator:
Pałac Lubostron, 89-200 Lubostron, tel. 52 384 46 23, kultura@palac-lubostron.pl, www.palac-lubostron.pl

11 września

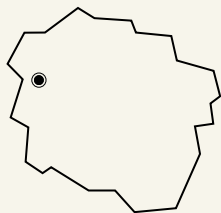
Festiwal Kuchni Kujawskiej (II edycja) odbędzie się w Lubrańcu w niedzielę. Przedsięwzięcie będzie miało charakter regionalny, nastawiony jednak na promocję kujawskiej tradycji kulinarnej wśród możliwie najszerszego grona odbiorców. W trakcie festiwalu sięgniemy do najlepszych tradycji kucharskich regionu. Postaramy się zaprezentować przenikalność kujawskiej tradycji kulinarnej ze zwyczajami krain ościennych – w tym roku będziemy gościć m.in. członków Stowarzyszenia Kuchnia Pałucka. Głównym punktem Festiwalu będzie II Otwarty Konkurs na Najlepszą Tradycyjną Kujawską Czarninę. Bez wątpienia wielką atrakcją imprezy będą również, przygotowywane przez mistrzów kucharskich (Michał Żulewski–Toruń, Woj-

ciech Grześkowiak–Bydgoszcz i inni), pokazy kulinarne oraz degustacje tradycyjnych potraw z regionu. W trakcie imprezy nie zabraknie także kulinarnych podróży w przeszłość (grupa Kuchenne Rekonstrukcje-Toruń) oraz wielu innych pysznych atrakcji. Kulinarным wehikułem czasu sterował będzie jeden z najbardziej znanych popularyzatorów kuchni historycznej, prof. Jarosław Dumanowski z UMK w Toruniu. Baczni obserwatorzy telewizyjnych programów kulinarnych zauważą także obecność jednego z uczestników ostatniej edycji popularnego show. Przede wszystkim chcemy jednak, aby II Festiwal Kuchni Kujawskiej stał się doskonałą okazją do poszukiwania i znajdowania kulinarnych inspiracji i wykorzystywania ich na co dzień.

Organizator:
Urząd Gminy Lubraniec, ul. Brzeska 49, 87-890 Lubraniec, tel. 54 286 20 17, urząd@lubraniec.pl, promocja@lubraniec.pl, www.lubraniec.pl

18 września

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Mroczy zaplanował imprezy zamykające Europejskie Dni Dziedzictwa w naszym regionie, łącząc je z jubileuszem 120-lecia działalności chóru kościelnego „Cecylia”. W gościnne progi zaprasza parafia pw. Św. Mikołaja i Wniebowzięcia NMP w Mroczy.

Obecny kościół jest czwartym z kolei, który powstał na miejscu murowanej klasycystycznej świątyni z 1833 roku. Kilka dziesięcioleci trwały starania o jej rozbudowę. Jednak dopiero w 1929 roku uzyskano zgodę na rozbórkę niedużego kościoła i budowę nowego według projektu inżyniera architekta Wiktora Soczkiewicza. 13 lipca 1930 roku uroczyste wmurowano kamień węgielny pod neobarokową, trójnawową budowlę bazylikową z wejściem zaakcentowanym wieżą. Budowę ukończono w 1936 roku.

Plan imprezy:

Kościół pw. Św. Mikołaja i Wniebowzięcia NMP w Mroczy

11.30 – Msza Święta;

12.10–12.25 – prezentacja historii kościoła i chóru „Cecylia”, połączona z wystawą fotograficzną;

12.25–12.55 – koncert chóru „Cecylia”, chóru z Gimnazjum im. Jana Pawła II w Mroczy, chóru „Nadzieja” z Nakła nad Notecią, Big Bandu z MGOK w Mroczy.

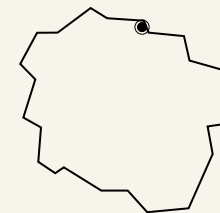
Plac przy plebanii:

13.00–13.40 – koncert muzyki religijnej *Je- steś Blisko Mnie* w wykonaniu aktora Dawida Kartaszewicza wraz z zespołem;

Uroczystość zakończy degustacja ciast przygotowanych przez Panie z Koła Gospodyń w Mroczy oraz odegranie sygnałów myśliwskich, zaprezentowane przez Koło Łowieckie z Rościmina.

11 września, godz. 17

W Gminnej Bibliotece Publicznej w Nowem będzie okazja posłuchać prelekcji, połączonej z prezentacją fotografii *Tajemnice kościoła św. Maksymiliana*. Charakterystyczna sylwetka kościoła widoczna jest już z daleka, kiedy zbliżamy się do Nowego. To dawna świątynia francisz-

kańska z początku XIV wieku. W XVI wieku kościół służył protestantom, a w XVII–XIX wieku bernardynom. Przejęty ponownie przez protestantów został przebudowany w stylu neogotyckim. Skomplikowane dzieje świątyni przybliży Marek Śliwa – pasjonat lokalnej historii i regionalista.

Organizatorzy:

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Mroczy, ul. Sportowa 1, 89–115 Mroczka, tel. 52 521 14 78, mgokirmroczka@wp.pl, www.mgokir.pl

Burmistrz Miasta Mroczka

Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Mikołaja i Wniebowzięcia NMP w Mroczy, ul. Kościelna 5, 89–115 Mroczka

Spółeczny Komitet Miasta Mroczy

Współorganizatorzy:

Powiat Nakieński

Lokalna Grupa Działania „Stowarzyszenie Partnerstwa dla Krajny i Patuk”

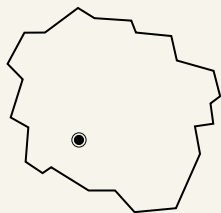

GMINA NOWE
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
ul. Zamkowa 3, 86-170 Nowe

Organizator:

Gminna Biblioteka Publiczna w Nowem, pl. Zamkowy 3, 86–170 Nowe, tel. 52 332 70 81, ckzamek-biblioteka@wp.pl, www.nowe.naszabiblioteka.com

10 września, godz. 11

Gmina Pakość posiada na swoim terenie wiele ciekawych zabytków architektury, stanowiących istotny element dziedzictwa kulturowego i świadczących o bogatej historii tego obszaru. Założona w 1628 roku Kalwaria Pakoska jest drugą pod względem czasu powstania kalwarią na ziemiach polskich (po Kalwarii Zebrzydowskiej). Jest to zespół 24 kaplic i kościołów Ukrzyżowania. Nazywana jest Kujawską Jerozolimą. Fundatorem kalwarii był ród Działyńskich. Ofiarowali oni ziemię, na której wyznaczono drogi i stacje, wzorując się topografią Jerozolimy. Pomysłodawcą utworzenia Kalwarii Pakoskiej był proboszcz ks. Wojciech Kęsicki.

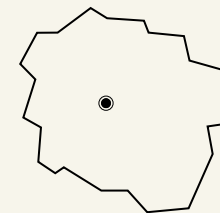
Prace konserwatorskie na terenie kalwarii zostały zakończone we wrześniu 2012 r. Oficjalne otwarcie Parku Kulturowego Kalwaria Pakoska odbyło się 30 kwietnia 2013 r. W ramach EDD 2016 będzie okazja na poznanie historii i topografii tego miejsca. Wraz z przewodnikami (września) przejdziemy „pielgrzymim szlakiem” od kapliczki do kapliczki.

Uwaga!

Zbiórka chętnych w Centrum Informacji Turystycznej przy ul. Barcińskiej 11 w Pakości o godz. 11.00.

11 września, godz. 15

Jednym z charakterystycznych obiektów w zabudowie Solca Kujawskiego jest jasna sylwetka kościoła pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Jego historia sięga XIV wieku, kiedy to akta wizytacyjne odnotowują w mieście *kościół stary, drewniany, chylący się ku upadkowi*. Świątynię po każdym nieszczęściu – przemarszu wojsk, pożarze wierni odbudowywali. Dzisiejszy kościół to budowla z początku XX wieku, wielokrotnie rozbudowywana. O jej interesujących dziejach opowiedzą pracownicy Muzeum Solca im.

ks. Przemysła, którzy będą czekać na mieszkańców i turystów przed kościołem przy ul. 23 Stycznia 5, o godz. 15.00.

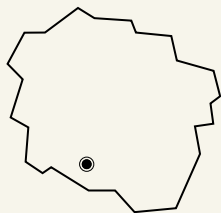
Organizatorzy:
Urząd Gminy Pakość, Rynek 4, 88-170 Pakość
Centrum Informacji Turystycznej, ul. Barcińska 11, 88-170 Pakość, tel. 52 356 90 41, www.kalwariapakoskapark.pl

Organizatorzy:
Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim, ul. Toruńska 8, 86-050 Solca Kujawska, tel. 52 387 31 20, muzeum@soleckujawski.pl
Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Solcu Kujawskim, ul. 23 Stycznia 5, 86-050 Solca Kujawska

18 września, godz. 13

Wystawa – powiat strzeleński 1886–1932

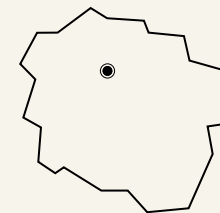

Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego zaprasza na otwarcie wystawy poświęconej dziejom powiatu strzeleńskiego. Powiat został utworzony na podstawie zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 11 lutego 1886 roku. Wówczas z części powiatu inowrocławskiego wydzielono powiat strzeleński. Obejmował on swoim

zasięgiem 2 miasta, 72 gminy wiejskie i 75 obszarów dworskich. Powiat zlikwidowano 1 kwietnia 1932 roku. Podczas otwarcia ekspozycji w Izbie Kujawskiej im. J.W. Szulczewskiego z siedzibą w Szkole Podstawowej im. A.A. Michelsona w Strzelnie będzie można posłuchać wykładu tematycznie związanego z przygotowaną wystawą.

18 września, godz. 12–15

W tej edycji EDD w regionie kujawsko-pomorskim nie zabrakło Topolna.

Jak w zeszłym roku zadbało o to Towarzystwo „Sukcesja”. Główne uroczystości skupią się w gościnnych progach kościoła pw. Nawiedzenia NMP (Sanktuarium Matki Bożej Uzdrawicielki Chorych). W pięknych wnętrzach świątyni zobaczymy prezentację *Topolno – zapomniane sanktuarium na pograniczu kujawsko-pomorskim*, przygotowaną przez mgr Lidię Dobrowolską. Zaprezentowane zostaną XVII i XVIII-wieczne archiwalia przechowywane w Częstochowie na Jasnej Górze, pokazujące sarmacką duchowość związaną z kultem maryjnym oraz opisujące codzienne sprawy paulińskich mnichów z klaszto-

ru w Topolnie w latach 1685–1811. Podczas spotkania odbędzie się promocja 32 rocznika „Studia Claromontana”, zawierającego artykuł Lidii Dobrowolskiej *Nieznane karty historii sztuki paulińskiej w świetle odkrycia pierwotnych malowideł na emporze organowej w sanktuarium maryjnym w Topolnie*.

Niewątpliwą atrakcją tego dnia będzie II edycja koncertu organowego w wykonaniu Anny Łęckiej (sopran koloraturowy) i Marcina Łęckiego (organy), poprzedzony prezentacją płyty *Gdzie duch spotyka się z przestrzenią...*, nagranej dzięki środkom Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego i stanowiącej jednocześnie promocję województwa kujawsko-pomorskiego.

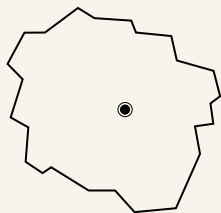

Organizatorzy:
Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Strzelnie, ul. Kolejowa 64, 88–320 Strzelno
Izba Kujawska im. J.W. Szulczewskiego z siedzibą w Szkole Podstawowej im. A.A. Michelsona w Strzelnie,
ul. Wyszyńskiego 2, 88–320 Strzelno

Organizatorzy:
Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja”, 86–160 Warlubie, Lipinki 104, tel. 726 368 886, tokk.sukcesja@wp.pl
Parafia rzymsko-katolicka pw. Nawiedzenia NMP w Topolnie, Topolno 46, 86–120 Pruszcz

1 września, godz. 18
14 września, godz. 17
21 września, godz. 17

Aż na trzy imprezy zaprasza w ramach EDD 2016 toruńskie Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu. Położony w centrum miasta teren muzeum przynosi zwiedzającym w spokojną, sielską przestrzeń. To miejsce powstało dzięki profesor Marii Znamierowskiej-Prüfferowej, a od 1999 roku nosi jej imię.

1 września odbędzie się w Arsenale wernisaż wystawy *Biały? Czarny? Czerwony? O symbolice kolorów*. Kuratorki podejmą próbę odpowiedzi na pytania dotyczące związków barw: białej, czarnej i czerwonej z określonymi zjawiskami kulturowymi, spróbują wytłumaczyć, dlaczego i od kiedy czerwień jest kolorem rewolucji, biel symbolem życia ziemskiego, a czerń to grzech.

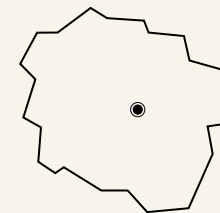

14 września do budynku Arsenału muzealnicy zapraszają chętnych do zwiedzania stałej wystawy *Tajemnice codzienności. Kultura ludowa i jej pogranicza od Kujaw do Bałtyku 1850–1950* ścieżką ludowej religijności *Religijność ludowa a sztuka*. Uwaga skupi się przede wszystkim na pamiątkach z pielgrzymek, odpustów, sztuce samorodnej i na wpływach sztuki wysokiej. Oprowadzać po ekspozycji będzie Joanna Sójka-Tomczyk.

21 września na terenie parku etnograficznego o godz. 17.00 rozpocznie się impreza *Dla ducha i dla ucha*. Razem z przewodnikiem będzie można spacerować się ścieżką kapliczek i detali wystroju izb związanych z obrzędowością doroczną oraz poznać przysłowia, opowieści związane ze świętymi patronami, pieśni towarzyszące świętom i codzienności. Oprowadzać po parku będzie Marta Domachowska.

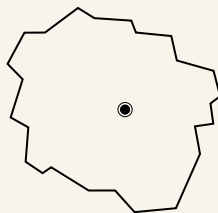
10 września, godz. 18–22

Muzeum Okręgowe w Toruniu tradycyjnie wpisuje się w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa organizując Toruńską Noc Muzealną. W godzinach wieczornych będzie okazja zwiedzić ekspozycje prezentowane w tym czasie w oddziałach muzeum: w Kamienicy pod Gwiazdą, w Muzeum Historii Torunia (Dom Eskenów) i w Muzeum Podróżników im. T. Halika. Na miłośników nocnych eskapad czekać będą kuratorzy, konserwatorzy i muzealnicy. Odpowiedzą na wszystkie Państwa pytania!

16 września, godz. 17

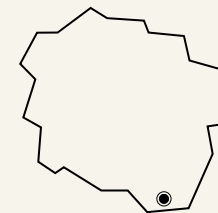

Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu zaprasza na wystawę *Opowieści z fotografii*, przygotowaną podczas warsztatów, które z seniorami z Centrum Aktywizacji Seniorów WOAK w Toruniu prowadził fotografik Stanisław Jasiński. Zostaną na niej pokazane zatrzymane w kadrze zdarzenia i wydarzenia z życia osób, rodzin, przyjaciół, pochodzące z prywatnych archiwów. Fotografie wykonywano w atelier, w domach, podczas różnych uroczystości. *Wiele zdjęć pokazuje sacrum na tle powszedniości, chwile uświęcone przez ich wyjątkowość,*

niezadko podniosłość. Zdjęcia wykonywali profesjonalni fotografowie i amatorzy fotografii. Są one różnorodne stylistycznie. Łączy je pamięć o przeszłości – tak w zaproszeniu na ekspozycję napisali kuratorzy. Warto więc wybrać się w czasie Europejskich Dni Dziedzictwa do toruńskiego WOAK-u.

11 września, godz. 11–18

Ochody Europejskich Dni Dziedzictwa na stałe wpisały się w przedsięwzięcia kulturalne i turystyczne gminy Izbica Kujawska.

Tradycyjnie już, w niedzielę 11 września, na terenie Parku Kulturowego Wietrzychowice (gm. Izbica Kujawska), gdzie znajdują się grobowce megalityczne sprzed 5 500 lat, tzw. „polskie piramidy”, odbędzie się festyn archeologiczny „Wehikuł czasu”.

W godz. 11.00–18.00 przybyli na imprezę będą mogli przyjrzeć się bliżej egzystencji w epoce neolitu.

Na zaaranżowanych stanowiskach prezentowane będą wszelkiego rodzaju formy rzemiosła i życia codziennego w osadzie. Będą to m.in. pokazy krzemieniarstwa i rogownictwa (w tym obróbka, wyrób narzędzi, broni i ozdób) oraz pokaz tkania i wyrobu ubiorów. Będzie można także, zobaczyć pełną gamę wzorów naczyń glinianych i poznać technikę ich wytwarzania. Prezen-

towana będzie budowa łodzi jednopiennej. Znajdą się również stanowiska obróbki skór i wytwarzania dziegiu.

Zostanie również podjęta próba budowy chaty. Zobaczymy, jakimi przedmiotami codziennego użytku posługiwali się gospodynie, a jakimi mężczyźni podczas polowania na zwierzę czy też przy łowieniu ryb.

Równocześnie przybyli na imprezę będą mogli spróbować swoich umiejętności na większości prezentowanych stanowisk.

Jak każdego roku, z okazji obchodów EDD zostanie wydana moneta pamiątkowa „EDD Wietrzychowice 2016”.

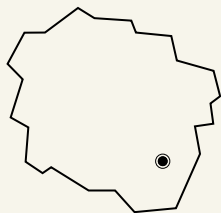
Organizator:
Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu, ul. Szpitalna 8, 87–100 Toruń, tel. 56 652 27 55,
woak@woak.torun.pl, www.woak.torun.pl

Organizatorzy:
Stowarzyszenie – Ziemia Izbicka
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Izbicy Kujawskiej, ul. Narutowicza 63, 87–865 Izbica Kujawska, mgok-izbica@wp.pl
Fundacja Badań Archeologicznych im. prof. Konrada Jażdżewskiego

Dofinansowanie:
samorządy Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Powiatu Włocławskiego, Gminy Izbica Kujawska.

17 września, godz. 11

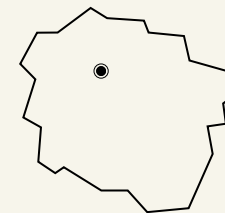

Zeszłoroczny gospodarz inauguracji EDD w regionie kujawsko-pomorskim Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku zaprasza w tej edycji na pokaz multimedialny połączony z wykładem zatytułowany *Sanktuaria Kujaw i ziemi dobrzyńskiej*. A jest o czym opowiadać – poznamy takie miejsca związane z kultem Najświętszej Marii Panny jak Błenna, Brdów, Markowice, Obory, Osiek Rypiński, Ostrowąs, Ostrowo koło Gniewkowa, Pieranie czy Skępe. Przedstawione zostaną historie cudów i uzdrowień, objawień. W dawnych wiekach do słynących łaskami rzeźb i obrazów pielgrzymowano, a wizerunki obdarowywano licznymi wotami. Mamy nadzieję, że spotkanie z muzeum będzie inspiracją do indywidualnych wyjazdów w teren, zwłaszcza, że część sanktuariów położona jest niezwykle urokliwie. Spotkanie odbędzie się w Muzeum Etnograficznym przy Bulwarach im. Marszałka Piłsudskiego 6.

Organizator:
Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, ul. Stowackiego 1A, 87-800 Włocławek, tel. 54 232 36 25, sekretariatmkid@op.pl, www.muzeum.wloclawek.pl

24 września, godz. 10–18
25 września, godz. 15–18

Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja” zaprasza 24 września na Pospolite ruszenie w Zbrachlinie na rzecz cmentarza ewangelickiego stanowiące zakończenie I etapu prac w ramach projektu „Wolontariat dla dziedzictwa” (dofinansowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa). Uroczystość zaplanowano na terenie cmentarza ewangelickiego sąsiadującego z gimnazjum i boiskiem w Zbrachlinie.

Spotkanie 25 września na boisku sportowym (obok cmentarza ewangelickiego) zatytułowane „Żyli kiedyś wśród nas – żyjemy dzisiaj obok nich”, będzie okazją do zaprezentowania efektów pracy wolontariuszy w I etapie rewaloryzacji cmentarza ewangelickiego w Zbrachlinie. Partnerski projekt współreali-

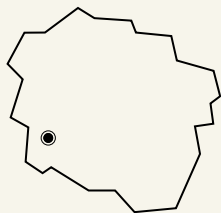

zowali: TOKK „Sukcesja”, Stowarzyszenie Miś – My i Świat w Zbrachlinie, Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Niewieścinie, Gimnazjum nr 3 w Zbrachlinie i Gmina Pruszcz. Omówione zostaną plany dalszych działań w związku z utworzeniem Parku Pamięci na terenie cmentarza w Zbrachlinie. Uzupełnieniem spotkania będzie prelekcja na temat wielowyznaniowości w regionie, a całość uatrakcyjnią występy artystyczne mieszkańców.

Organizator:
Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja”, 86-160 Warlubie, Lipinki 104, tel. 726 368 886, tokk.sukcesja@wp.pl

17–18 września

Żniński Dom Kultury włącza się w Europejskie Dni Dziedzictwa 2016 z utytułowaną imprezą – *Jesień na Pałukach*. W tym roku odbędzie się ona po raz 41. To najstarsza i największa tego typu impreza w Polsce Północnej. Organizowany w ramach *Jesieni...* Zjazd Twórców Ludowych (17 września), Jarmark Sztuki Ludowej i Przegląd Kapel i Gawędziarzy Ludowych (18 września) ściągają na Pałuki twórców z Wielkopolski, Kujaw, Pomorza, Krajny, Borów Tucholskich i oczywiście z Pałuk. Co roku podczas spotkania w Żninie wręczane są nagrody Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w konkursie Aktywności Artystycznej Twórców Ludowych. Szczególnie w tych dniach polecamy: 17 września o godz. 17.00 w Sali widowiskowej Żnińskiego Domu Kultury – Zjazd Twórców Ludowych, a 18 września o godz. 9.00 – Jarmark Sztuki Ludowej i Przegląd Kapel i Gawędziarzy Ludowych.

Wojewódzki konkurs historyczny „Zabytki naszego regionu”

Od 12 lat organizowany jest w województwie kujawsko-pomorskim konkurs „Zabytki naszego regionu”.

Pomysł na niego narodził się w Pracowni Dziedzictwa Kulturowego działającej w ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy. Od pierwszej edycji swoim patronatem objęli konkurs Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu. Po kilku latach do grona patronów dołączył Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty. Również od początku inicjatywę wspierają – przyznając własne nagrody – Rozgłośnia Polskiego Radia Pomorza i Kujaw (Radio PiK) oraz „Ga-

zeta Pomorska”. Temat konkursu co roku skupia się wokół innego rodzaju obiektów zabytkowych z terenu naszego regionu.

Były to kolejno:

2005 – *Dwory i pałace województwa kujawsko-pomorskiego*

2006 – *Obiekty sakralne województwa kujawsko-pomorskiego*

2007 – *Zapomniane cmentarze województwa kujawsko-pomorskiego*

2008 – *Dawna architektura przemysłowa w województwie kujawsko-pomorskim*

2009 – *Obiekty militarne i fortyfikacje w województwie kujawsko-pomorskim od pradziejów po wiek XX*

2010 – *Zabytkowy dom, zabytkowa kamienica* >>

Organizator:
Żniński Dom Kultury, ul. Poczтовая 15, 88-400 Żnin, tel. 52 302 05 17, biuro@zninskidomkultury.pl, www.zninskidomkultury.pl

Wojewódzki konkurs historyczny „Zabytki naszego regionu”

2011 – Budynki użyteczności publicznej

2012 – Pamiątka po prababci, pamiątka po pradziadku (prace nagrodzonych i wyróżnionych uczniów ukazały się w okolicznościowej publikacji)

2013 – Kolej w regionie – ważne wydarzenia historyczne, architektura, wspomnienia.

2014 – Założenia dworsko-parkowe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

2015 – Dziedzictwo utracone

Konkurs, skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, ma na celu dotarcie do młodzieży i zainteresowanie ich lokalnymi zabytkami. W pracach konkursowych, oprócz opisu wybranego obiektu i fotografii, znajdują się też pomysły na adaptację, na nowe funkcje. Jak dawne może odnaleźć się we współczesności. Świeżość spojrzenia młodych ludzi jest w tym temacie bardzo inspirująca! Uczniowie, pod okiem nauczycieli historii, języka polskiego, nie tylko poznają różnego rodzaju, często zapomniane i będące w opłakanym stanie, zabytki stanowiące dziedzictwo kulturowe regionu, ale także uczą się dziejów najbliższej okolicy. Pytają starszych, sięgają do kronik, szukają starych fotografii. Prace oceniają historycy, historycy sztuki i konserwatorzy. Przy wyborze najlepszych zdjęć pomagają bydgoscy fotograficy. Każdy finał odbywa się w wybranym obiekcie zabytkowym na terenie naszego województwa – między innymi w pałacu w Lubostroniu, w chełmińskim ratuszu (Muzeum Ziemi Chełmińskiej), w Muzeum Kolei

Wąskotorowej w Wenecji (oddział Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie), pałacu w Ostromecku.

Tegoroczna XII edycja wpisuje się w ramy Europejskich Dni Dziedzictwa. Temat, nad którym mają się w tym roku pochylić uczestnicy, to *Kapliczki i krzyże, przydrożne i przykościelne*. Finał tegorocznego konkursu zaplanowano na 10 września 2016 roku. Odbędzie się on podczas uroczystej inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w Markowicach.

Konkurs fotograficzny *Portret z Kujawsko-Pomorskim zabytkiem w tle*

Nagroda dyrektora KPCCK Magdalena Gosieniecka

Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy bardzo serdecznie zaprasza do udziału w II Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym: **Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle**. Odbywa się on pod patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego.

Konkurs towarzyszy obchodzonemu we wrześniu Europejskim Dniom Dziedzictwa. **Tematem konkursu są zabytki województwa kujawsko-pomorskiego**, na tle których można sfotografować jedną osobę lub grupę osób.

Liczymy na Państwa pomysłowość: możecie przebrać się w stroje nawiązujące

do stylu zabytku, możecie w najróżniejszy sposób wyrażać swój zachwyt nad oglądanym historycznym obiektem. Zaskoczcie nas! Monumentalne zamki, stare kościoły, przydrożne kapliczki, urocze parki i ogrody, pomniki, fontanny, itp. Poszukajcie tego, co znane i nieznane, a warte odkrycia! Wakacje to okazja do wykonania takich fotografii i przesłania ich do Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy. A nagrody czekają!

Nagrodą główną w konkursie będzie weekendowy pobyt dla dwóch osób w hotelu – obiekcie zabytkowym na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, ufuna- >>

Konkurs fotograficzny Portret z Kujawsko-Pomorskim zabytkiem w tle

Wyróżnienie: Elżbieta Drzewiecka

dowany przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Macie więc Państwo okazję pokazania nam urody odwiedzanych przez Was miejsc w miłym towarzystwie osób portretowanych „na tle...”

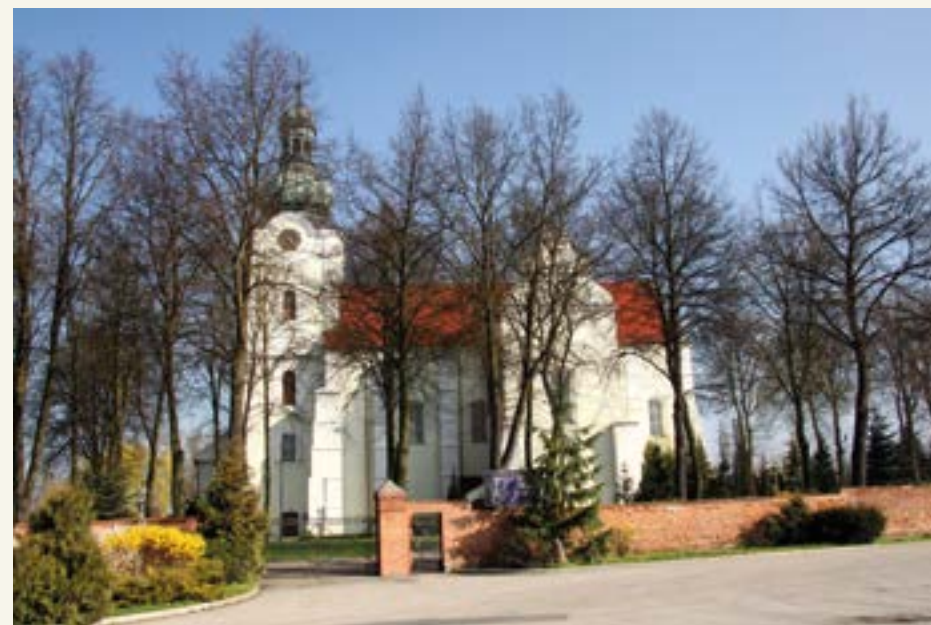
Szczegółowy regulamin konkursu:
www.edd-kpck.pl

Grand Prix: Marta Ćwikowska

Czy wiesz, że...

Zanim figura Madonny z Dzieciątkiem znalazła się w polu środkowym rokokowego ołtarza głównego w kościele w Markowicach przebyła bardzo długą drogę. W rzeźbiarskim warsztacie, gdzieś na Śląsku jej uroczą figurkę wykonał z lipowego drewna anonimowy artysta. Było to w latach 1470—1480. Najpierw stanęła we wnętrzu klasztoru cysterek w Trzebnicy. Stamtąd trafiła do Strzelna, gdzie ozdobiła wnętrze kolejnego klasztoru, tym razem panien norbertanek. I tutaj zatrzymała się do 1630 roku. Nie był to niestety dobry rok. Na Strzelno i okolice spadła epidemia cholery. Siostry zapakowały na wozy to, co najcenniejsze i uciekły, razem ze swoim spowiednikiem księdzem Michałem Widzyńskim, do Markowic. Tutaj duszpasterz miał objąć parafię. Na razie jednak należało nieść posługę chorym, a ci szukali też pocieszenia modląc się do przywiezionej przez norbertanki figury drobnej, uśmiechniętej Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Właściciele Markowic Helena i Andrzej Bardzcy w 1636 roku ufundowali drewnianą kaplicę dla figury, do której zaczęli pielgrzymować wierni. Sami Bardzcy mieli za co być wdzięczni Madonnie. Dzięki błaganiom wyzdrowiała ich córka Marianna. Kilka lat później, w 1642 roku małżeństwo Bardzkich, Marianna z Leszna i Anna z Rozdrażewskich sprowa-

Czy wiesz, że...

dzili do Markowic z bydgoskiego klasztoru kilku karmelitów, i tu ufundowali dla nich nową siedzibę. I chociaż norbertanki zabiegały o powrót figury do Strzelna, to Matka Boska z Dzieciątkiem, pod opieką karmelitów, została w Markowicach. Sława tego cudownego miejsca docierała coraz dalej, przybywało coraz więcej pątników, więc podjęto decyzję o wzniesieniu nowego murewanego kościoła (1763–1765) i klasztoru (1767–1774). W 1825 roku nastąpiła kasacja klasztoru karmelitów przez władze pruskie. Po niej opiekę duszpasterską sprawowała parafia Ludzisko. A na odpusty przybywało wciąż wielu wiernych. Po okresie zaborów, w 1921 roku do Markowic przybyli Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. Ks. kard. Edmund Dalbor przekazał im w zarząd pokarmelitański klasztor i opiekę nad sanktuarium. Ojcowie oblaci energicznie zabrali się do renowacji kościoła i klasztoru tak, że wkrótce Markowice stały się kolebką polskiej prowincji oblackiej. Tu powstał też nowicjat. W czasie II wojny światowej Niemcy doceniając wartość zabytkową figury postanowili zabrać ją do muzeum w Berlinie. Z narażeniem życia dwaj bracia oblaci ukryli ją u jednego z markowickich gospodarzy. Tak szczęśliwie przetrwała okupację. Po niej poddano ją w 1948 roku pracom konserwatorskim. Wykonał je Henryk Kucharski z Poznania. W czerwcu 1965 roku ksiądz kardynał Stefan Wyszyński koronował figurę nadając jej tytuł Królowej Miłości i Pokoju Pani Kujaw. W 2013

roku zakończyło działalność seminarium, Oblaci opuścili to miejsce, a Sanktuarium w Markowicach przeszło pod zarząd archidiecezji gnieźnieńskiej.

opracowanie: Agnieszka Wysocka

Patronat medialny

Patronat honorowy

Koordinator ogólnopolski

Koordinator regionalny

Europejskie Dni Dziedzictwa
Wspólne działanie Rady Europy i Komisji Europejskiej

Partner

KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM KULTURY
W BYDGOSZCZY

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM KULTURY W BYDGOSZCZY

Koordinator Europejskich Dni Dziedzictwa w Województwie Kujawsko-Pomorskim

plac Kościeleckich 6
85-033 Bydgoszcz

T 52 585 15 01-03
F 52 585 15 00

E sekretariat@kpck.pl
W kpck.pl

NIP 953-10-25-701
REGON 000278356